

ВИСНОВКИ

*«Те, що відбувається в нашому світі,
більш схоже на вторгнення з паралельної всесвіту,
ніж на реальний військовий переворот.
І це тому, що вторгнення відбувається на рівні
свідомості і тільки потім – на фізичному рівні.
Якщо ми зможемо зупинити цей прихований
наступ на нашу свідомість, буде набагато легше
звести нанівець зовнішні війни,
від яких страждає наш світ».*

Пол Леві

Інформаційна безпека держави потребує створення системи, яка б гарантувала умови для вільного проходження інформаційних потоків, з одного боку, а з іншого – захист українського інформаційного простору від інформації, яка здатна завдати шкоди інтересам держави. Ця система обов'язково має враховувати регіональні особливості, зовнішні виклики та інструменти боротьби з антиукраїнською пропагандою. Для цього необхідно створити правову основу гарантування інформаційної безпеки в Україні, прийнявши нормативні акти щодо державної інформаційної політики України, інформаційного простору України, використання інформаційних ресурсів для забезпечення інформаційної безпеки держави та інші, а також розробити сучасну стратегію і тактику ведення інформаційної війни.

Донбас був тим регіоном України, в якому інформаційна присутність Російської Федерації завжди фіксувалася у формі інформаційного впливу, що подекуди набував форм інформаційного тиску. Його метою було і залишається знищення будь-яких політичних установок, намірів, уявлень чи оцінок, які пов'язують населення регіону з політичними ідентичностями в їх українському громадянському вимірі. Сукупністю російських інформаційних ресурсів, що утворюють медіа-простір політичної еліти Російської Федерації, була використана модель цілеспрямованого впливу, яку часто характеризують як інформаційне управління, метою якого є формування у об'єктів цього процесу (український Донбас) такого

виду поінформованості, коли б рішення про вчинення ними політичних дій відповідали інтересам та потребам суб'єктів інформаційного управління (Російська Федерація).

Важливими чинниками, які залишають Донбас в зоні інформаційного впливу РФ, є особливості самоідентифікації Донбасу як частини України; самопозиціонування Донбасу в геокоординатах за віссю *Європа – Росія* та етнонаціональний склад населення регіону. Концептуальною основою дискурсу Донбасу в медіапросторі політичної еліти РФ є ідея «розділеного народу» (росіяни Росії та росіяни України; росіяни та українці), коли принцип етнічної єдності в політичному сенсі домінує над принципом громадянської ідентичності. В інформаційному просторі, створюваному російськими ЗМІ, активно поширюються три міфологеми, за допомогою яких у населення Донецького регіону України були сформовані та підтримуються сепаратистські політичні позиції: (1) всі етнічні росіяни України є співвітчизниками РФ; (2) Донецька та Луганська області України (Новоросія) не повинні перебувати в складі України; (3) українська влада є радикальною стосовно Донбасу та антиукраїнською.

Антиукраїнська інформаційна війна сформувала у публічному просторі країни та за її межами репресивний дискурс, що спрямований на дискредитацію України на міжнародній арені, насаджування негативних стереотипів у сприйнятті українців як нації війни, занепаду, деградації, перманентних, неузгоджуваних між собою ідентифікаційних суперечностей, несумісних із демократичними цінностями. Пропагандистські провокації антиукраїнського змісту зумовили, з одного боку, істотне зниження довіри українських громадян до ЗМІ як джерела достовірної, повної, неупередженої інформації, з іншого – спричинили формування альтернативних інформаційних каналів суспільної взаємодії на засадах патріотизму та консолідації української нації. Лідером довіри серед агентів протидії антиукраїнській інформаційній війні став волонтерський рух, що утворив ефективну мережу соціальної взаємодії на засадах благодійництва.

Аналіз ролі української та міжнародної громадськості у спротиві антиукраїнським інформаційним війнам дав підстави визначити, що їх ключовими меседжами у протидії українофобській пропаганді були: історичний (деміфологізація радянських

штампів, що перекочували у сучасну політичну риторичку), культурний (єдність українського інтелектуального, мистецького нарративу, наголос на еклектичній природі української культури), політичний (демонстрація штучності розподілу країни та населення за регіональним принципом), економічний (спротив політиці ізоляціонізму щодо економічно депресивних регіонів країни).

Істотним фактором у проведенні проти України «гібридної війни» є РПЦ та її новітня доктрина «русский мир», яка набула ознак геополітичної доктрини. Її дії, спрямовані на руйнування української етнічної і громадянської ідентичності, латентну підтримку проросійського політичного сепаратистського руху, складають істотну небезпеку для існування суверенної України, що потребує відповідної системної протидії, мобілізації зусиль не лише від держави, але і всього українського суспільства.

У контрпропагандистській роботі в інформаційному контексті вагомим чинником має стати активна взаємодія держави та громадського сектору, що забезпечить збалансовану систему стримувань та противаг у системі інформаційної безпеки держави, сприятиме збільшенню рівня лояльності у соціумі, забезпечуючи державно-громадське партнерство, демістифікацію української історії, творення єдиного культурного простору для українців, утвердження позитивного іміджу України у світі.